

BEELDHOUWERKEN IN NIEUWPOORT OP OPENBARE PLAATSEN

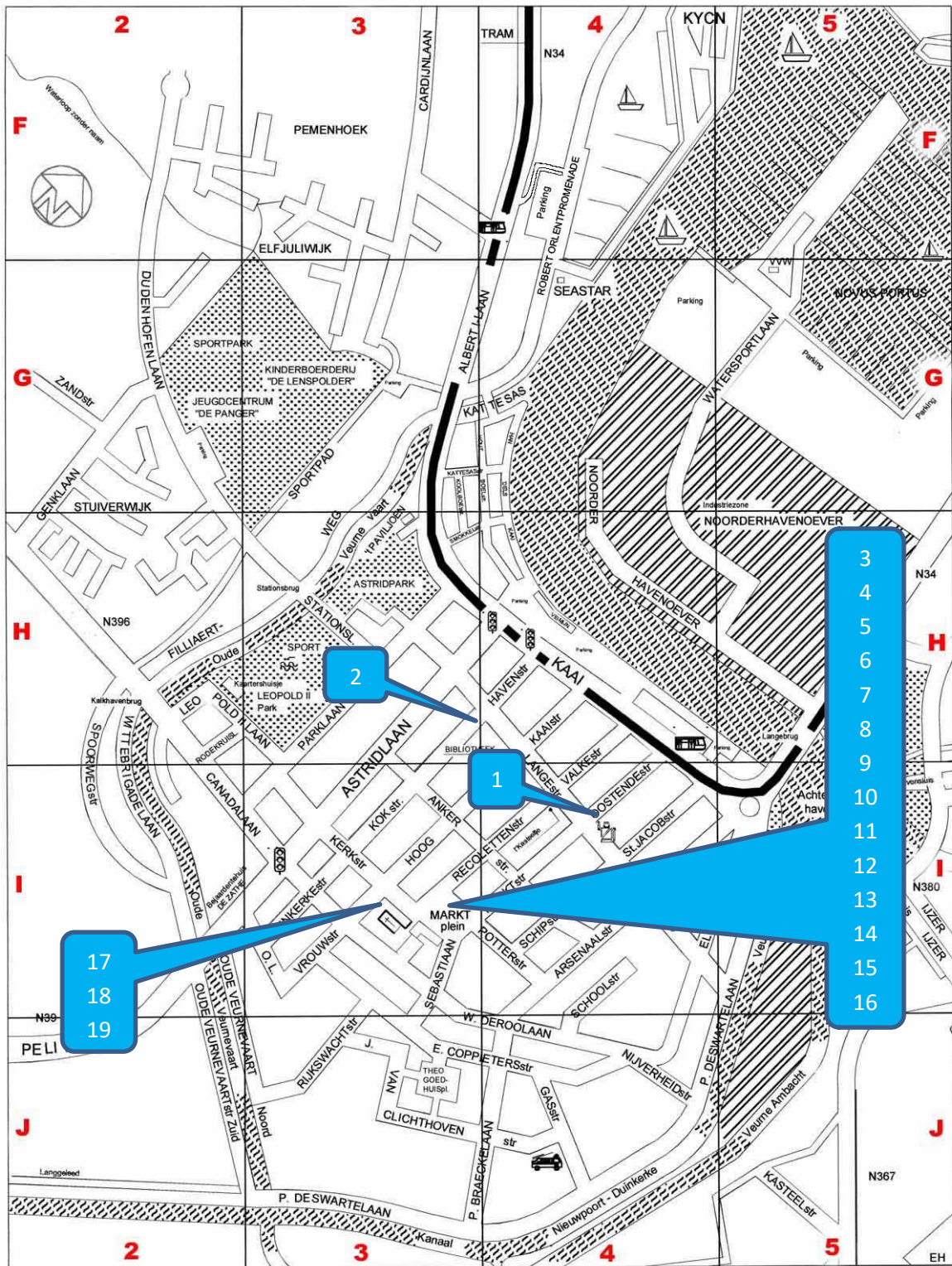
DEEL 3

Opmaak juli 2021
Vormgeving: Etienne Heyde

© Copyright 2021

Friede Lox

Vredegerecht - Cultuurhuis - Stadshalle - Pastorij - Stadhuis
 - O. L. Vrouwekerk

Voormalig Vrederecht

1. Madonna met Kind (*Pieter-Jan Braecke - Françoise Gutman*)

Cultuurhuis

2. De Mensheid of Mensdom (*Pieter-Jan Braecke*)

Stadshalle

3. Vrouwenbeeld (*Pieter-Jan Braecke*)

4. Eva (*Pieter-Jan Braecke*)

5. Moederliefde – 3 geslachten (*Pieter-Jan Braecke*)

6. Madonna met Kind (*Pieter-Jan Braecke*)

7. Allegorie (*Pieter-Jan Braecke*)

8. Sint-Anna-ten-Drieën

9. Prins Maurits (*Patrick Steen*)

10. Koningin Elisabeth (*Charles Samuel*)

11. Koning Albert I (*Thomas Vinçotte*)

Pastorij

12. Buste van Hendrik Geeraert (*Brecht Ledene*)

Stadhuis

13. Bas-Reliëf (*Jozef Viérin*)

14. Stadskeure 1163 (*Willem Vermandere*)

15. Jeanne Panne (*bas-reliëf Anton Najlepszy*)

16. Jeanne Panne (*Pierre-Paul Keters*)

O.-L.-Vrouwekerk

17. Karel Romaan Berquin (*Bart Steenkiste*)

18. De Arend (*Leo Camps*)

19. Oorlogsmonument voor de militaire en burgerlijke slachtoffers in Nieuwpoort (*Pieter-Jan Braecke*)

(Voormalig) Vredegerecht

1. MADONNA MET KIND

foto: Etienne Heyde

De kunstenaar: PIETER-JAN BRAECKE

Het originele beeldhouwwerk van **Pieter-Jan BRAECKE** bevindt zich in de Stadshalle. Door roestvorming diende het in 1988 vervangen te worden door een replica in kunststeen vervaardigd door **Françoise GUTMAN** uit Soignies. Het staat in een nis boven het portaal van het (voormalige) Vredegerecht.

Beeldhouwster **FRANÇOISE GUTMAN** (° Ukkel 1959) kreeg opleidingen keramiek aan de school "le 75" te Sint-Lam-

brechts-Woluwe o.l.v. M. Smolders (1977-1985), beeldhouwen aan het ESAPVE te Mons o.l.v. Christian Leroy (1980-1985) en aan de Academie Constantin Meunier in Etterbeek.

Ze werkt vooral met klei, brons en smeedijzer. En toch durft ze andere materies aan (kunststeen). Haar stijl uit zich in de grootsheid en ook in details, in kleuren, in het menselijke en architecturale aspect. In haar atelier mengt ze beeldhouwwerken met keramische voorwerpen telkens op basis van klei.

Cultuurhuis

2. DE MENSHEID of HET MENSDOM

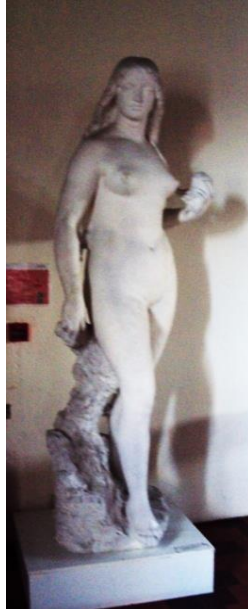
foto: Etienne Heyde

Dit gipsen beeld stond in de hall van het Vredegerecht en werd verplaatst naar de vergaderzaal in het Cultuurhuis.

De kunstenaar: PIETER-JAN BRAECKE

Stadshall

3. VROUWENBEELD 4. EVA 5. MOEDERLIEFDE 3 - GESLACHTEN

Foto's: Paul de Coninck

De kunstenaar van deze drie beelden is **PIETER-JAN BRAECKE**. Ze staan in de Stadshalle op de eerste verdieping.

Het '**Vrouwenbeeld**' is een niet geïdentificeerd herschilderd gipsen beeld waarvan het attribuut (boog?) verdwenen is.

De beeldengroep '**Moederliefde - 3 geslachten**', gesigneerd **P. BRAECKE** staat op een sokkel en is gedateerd 1933.

6. MADONNA MET KIND

foto: Etienne Heyde

De kunstenaar: PIETER-JAN BRAECKE

Dit origineel werk - groep, hol gegoten beton gesigneerd **Pieter-Jan BRAECKE** werd speciaal vervaardigd voor de nis van het Vredegerecht in Nieuwpoort.

7. ALLEGORIE

foto: Paul de Coninck

De kunstenaar: PIETER-JAN BRAECKE

Dit werk van **Pieter-Jan BRAECKE** hangt in de Stadshalle op het gelijkvloers. Dit allegorisch tafereel lag tot 2010 in de kelder van het Kasteeltje (Cultuurhuis) in Nieuwpoort. De identificatie

staat nog niet vast. Wel vertoont het affiniteiten met de beschrijving die Sander Pierron geeft in zijn verslag over het salon van *Pour l' Art* in 1914: *“Voici l’envoi de Pierre Braecke. “Avril” est un bas-relief où une jeune fille vêtue d’une tunique joue avec trois espiègles enfant. La composition a de l’équilibre, la signification est claire, la facture est solide”*

Nog vrij gaaf ca. 1988, verkeerde het begin 2010 in erbarmelijke staat. Door vocht was de ijzeren armatuur gaan roesten en het gips op vele plaatsen gebroken of verbrijzeld. Alleen het bovenlichaam van het jonge meisje was nog duidelijk herkenbaar. Het reliëf kon onlangs door de conservatieploeg van het Vlaamse Instituut voor het Onroerend Erfgoed buiten alle verwachting worden gerestaureerd. Het reliëf is wel gekend van een oude contemporaine foto en een foto ca. 1988 toen het zich reeds in de kelder bevond. Het meisje danst er te midden van korenaren en wordt door spelende kinderen omringd. Eentje speelt met een geit of een ram als symbool van de maand april; een meisje pakt haar broertje langs achter bij de schouders vast.

8. SINT - ANNA - TEN - DRIEEN

foto: Paul Bourgois

Dit gepolychromeerde eikenhouten beeld, van een **onbekende kunstenaar** staat nu onder een glazen stolp in de Stadshalle.

Vóór WO I stond het onder de toren in de lege nis in de noordgevel van de Stadshalle.

De deuringang onder die nis was vroeger, volgens de stadsrekeningen van 1407, ‘het Sinte Annahuysekin’.

In de noordgevel waren er een zestal gelijkaardige ‘huizekens’ die konden afgesloten worden.

Tijdens de bombardementen op Nieuwpoort is het beeld 'op miraculeuze wijze 'intact' gebleven. Het werd door een groep Fusiliers Marins, op 14 augustus 1915 aan koningin Elisabeth geschonken. De koningin liet het overbrengen naar de kapel van l'Océan in De Panne en schonk het terug aan Nieuwpoort in 1924.

Het beeld uit de XVe eeuw is ooit tentoongesteld geweest in het museum op de verdieping van het huidige Stadhuis. Later werd het overgebracht naar het museum in de vroegere tekenschool. Nog later kwam het terug naar het museum in de bovenzaal van de Stadshalle waar het na sluiting van dit museum, onder de toren van de Stadshalle geplaatst werd.

Bron: Paul Bourgois

9. PRINS MAURITS

foto: Paul de Coninck

Het kunstwerk staat sinds 2013 in de benedenverdieping van de Stadshalle.

De kunstenaar: PATRICK STEEN

Patrick STEEN studeerde kunst in het regentaat Plastische Opvoeding Brugge. Hij behaalde zijn Meestergraad Beeldhouwkunst in het St. Lucas-instituut Gent.

Hij nam deel aan verschillende wedstrijden, behaalde meerdere prijzen en opdrachten.

Patrick Steen is duidelijk een ziener in meer dan één betekenis van het woord. Hij haalt iets tevoorschijn wat wij vrij gemakkelijk herkennen en laat het gewoon iets anders worden door het te reduceren, te isoleren, te vergezellen van een aanhangsel of een tegenstelling. In dat soort werk speelt het vormelijke gegeven een voorname rol.

Patrick Steen is niet alleen een "assemblagekunstenaar" maar een volwaardig "ruimtelijk kunstenaar". Hij is een beeldhouwer, die modules, vormen creëert of herwaardeert en ze in verband brengt met andere vormen of modules. Zo ontstaan beelden die niet meer concreet naar mens of dier verwijzen, maar die een ritme onderstrepen en daar de gevoeligheid van de materie aan toevoegen. Deze gedurfde sculpturen bezitten een actuele uitstraling. Het lijkt wel alsof de kunstenaar via het manipuleren van brokstukken toegang tot het onzegbare heeft gekregen. Dat onzegbare van 'geroeste' vormen zijn 'ontroerende beelden' geladen met emoties allerhande.

Bron: Hugo Brutin

Naar aanleiding van de 400ste verjaardag van de Slag bij Nieuwpoort (2 juli 1600) schreef de stad Nieuwpoort in 1998 een wedstrijd uit voor het ontwerpen en uitvoeren van een werk over deze historische gebeurtenis. Van de dertien

kunstenaars die hiervoor hun kandidatuur indienden door middel van een maquette in klei, behaalde **Patrick Steen** de tweede plaats. Hij vervaardigde de metaalconstructie "*Prins Maurits*". De stad Nieuwpoort kocht het beeld aan.

10. KONINGIN ELISABETH

foto: Etienne Heyde

Dit borstbeeld staat in de Stadshalle.

Geschonken door dhr. Christian BOUTE aan Nieuwpoort.

De kunstenaar: CHARLES SAMUEL

(° Brussel 29.12.1862 - + Cannes / Frankrijk 1938)

Charles Samuel leerde het vak van een vriend van zijn vader, de juwelier Philippe Wolfers. Hij werkte ook bij de medailleur Charles Wiener, die hem leert te modelleren. Hij studeerde beeldhouwkunst aan de Academie van Brussel met docenten Lefebvre, Jacquet en Van Der Stappen (1878-1888). Hij was lid van 'The Rise' en exposeerde voor het eerst op de Salon van Gent (1883). Met het standbeeld behaalde hij de prijs Godecharle (1886), dezelfde avond waar hij ook op de Wereldtentoonstelling in Parijs een medaille kreeg. Na een reis naar Italië (1890) begon hij aan een monument voor de glorie van Uilenspiegel, gesponsord door de gemeente Elsene. Het zal uitgevoerd worden in de buurt van de vijvers van Elsene ter nagedachtenis aan Charles De Coster. Van dit standbeeld zullen replica's in een verkleind formaat gemaakt worden, waarvoor Samuel verschillende medailles krijgt, in het bijzonder op de Antwerpse salon.

Bron: wikipedia, vertaling: Paul de Coninck

11. KONING ALBERT I

foto: Etienne Heyde

Dit borstbeeld staat op het gelijkvloers in de Stadshalle.

Geschonken door Dhr. Christian BOUTE aan Nieuwpoort.

De kunstenaar: THOMAS VINCOTTE

(° Borgerhout 1850 - + Schaarbeek 1925)

In 1866 studeerde **Thomas Vincotte** bij Joseph Eugène en Simonis Jaquet aan de Academie van

Brussel. In 1872 werd hij tweede in de Prix de Rome. Gedurende meerdere jaren, studeerde hij aan de Ecole des Beaux-Arts in Parijs. Van 1886-1921 was hij hoogleraar beeldhouwkunst aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Antwerpen. **Thomas Vinçotte** geniet van een briljante carrière. Hij produceert decoratieve werken, een groot aantal bustes en diverse openbare gebouwen. Een van zijn favoriete thema's is het paard. Hij ondertekent met Jules Lagae het vierspan op de triomfboog in het Jubelpark. Hij is ook de auteur van het ruitersstandbeeld van Leopold II in Brussel.

Bron: wikipedia, vertaling: Paul de Coninck

Pastorij

12. BUSTE VAN HENDRIK GEERAERT

foto: Friede Lox

Het kunstwerk:

De buste hangt, sinds 16/07/2017, tegen de buitenmuur van de pastorie op het Hendrik Geeraertplein. Zij stelt **Hendrik Geeraert** (Nieuwpoort 15 juli 1863 – Brugge 14 januari 1925) voor, een Belgische volksheld, die in het Interbellum de verpersoonlijking van het burgerverzet tegen de Duitse invaller was. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Hendrik

Geeraert bij de Belgische soldaten achter de IJzer beroemd als de Nieuwpoortse schipper die in oktober 1914 'de sluizen in Nieuwpoort opende en alzo het Duitse leger een halt toeriep'.

Op zijn sterfbed werd hij op 25 december 1924 benoemd tot Ridder in de Leopoldsorde en tot 'legendarische figuur van het veldleger 1914-1918'. Hij werd onder massale belangstelling ten grave gedragen. In de jaren 50 werd zijn portret op een bankbiljet van duizend Belgische franken vereeuwigd.

De kunstenaar: BRECHT LEDENE (° 1982)

Brecht Ledene volgde middelbare studies aan de sportschool in Meulebeke, nadien reclamevormgeving en grafiek in Sint-Lucas in Gent. Hij vervolmaakte zijn kennis in het modeltekenen in het avondonderwijs.

Brecht Ledene maakt eigen werk in brons volgens de verloren was methode, een techniek om metalen en glazen voorwerpen te gieten. Zij is ook bekend onder de Franse benaming *cire perdue* of in het Engels *lost wax*.

Eerst zoekt de kunstenaar informatie over zijn model (hier Hendrik Geeraert) dat hij gaat boetsen in boetseerwas (de buste). Daarna maakt hij een hol was - of rubbermodel voorzien van wassen uitsteeksels die later dienen als gietkanalen voor de aanvoer van het brons en ontluchtingskanalen voor de afvoer van de lucht in de gietvorm.

Het wassen afgietsel, inclusief kanalen, wordt van binnen en buiten bedekt met een vuurvaste massa (gips of chamotte). De voltooide gietvorm wordt langdurig verhit in een oven om het was eruit te smelten. In de droge gietvorm met een holte in de vorm van het model met gietkanalen wordt vloeibare brons gegoten. Na afkoeling worden de kanalen weggezaagd en het gietsel afgewerkt. Ter bescherming tegen oxidatie en ter verfraaiing wordt het beeldhouwwerk met chemicaliën gepagineerd.

Stadhuis

13. BAS-RELIEF

foto's: Paul de Coninck

Het wapenschild

Het bas-reliëf bevindt zich aan de voorgevel van het Stadhuis. Dit is een werk van **JOSEPH VIERIN** (1922).

Joseph (Jos) Viérin (° Kortrijk 10.05.1872 - + Brugge, 23.02.1949) was bij uitstek een regionalistische architect.

Viérin maakte een diepgaande studie van de lokale Vlaamse bouwtradities en bouwde op basis daarvan talrijke villa's en cottages in De Panne, Duinbergen en Westende. Het Lijsternest in Ingoogem (1905), voor Stijn Streuvels, was bedoeld als een synthese van de Vlaamse landelijke architectuur. Rond 1908 vestigde Viérin zich in Brugge, waar hij zich tot promotor van de Brugse stijl ontpopte.

Na de Eerste Wereldoorlog was hij als lid van de interministeriële adviesraad bij de Hoog Koninklijke Commissaris voor de Kuststreek belast met de wederopbouw van Nieuwpoort en Diksmuide. Hij reconstrueerde zo getrouw mogelijk de gebouwen waarover voldoende informatie bestond en verving de andere door een gevarieerde en op de lokale vormtaal gebaseerde architectuur. Hij ontwierp het nieuwe stadhuis van Nieuwpoort en reconstrueerde het Gerechtshof, de Gotische hallen en de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Voor de Bouwdienst van de Dienst der Verwoeste Gewesten werkte hij mee aan de standaardisering van baksteenformaten en raam- en deur-elementen.

Hij is ook de ontwerper van verschillende West-Vlaamse kerken. Als schepen van openbare werken in Brugge (1921-38) stimuleerde Viérin sterk het restauratiebeleid van de stad.

Vanaf de jaren 1930 werkte hij de meeste projecten samen met zijn zoon Luc (1903-1979) uit. De Viérins legden zich, behalve op restauratie, vooral op villabouw toe. De villa's uit die periode hebben nog steeds een landelijk karakter maar zijn grootser en minder speels van stijl dan de eerste ontwerpen van Jozef Viérin. Luc Viérin zette de praktijk van zijn vader voort.

(Bron: Meganck, L. 2003: "Viérin, Jozef", in: Van Loo, A. (red.) 2003: Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden, Antwerpen, 595-596.)

14. STADSKEURE 1163

Foto's: Etienne Heyde

In het midden van het Marktplaatsje bevindt zich, sinds 1999, een arduinen steen met de aanhef van de Stadskeure van Nieuwpoort, uitgekapt door **WILLEM VERMANDERE**.

Deze **Vrijheidskeure** werd aan de bewoners van de nieuwe nederzetting, Novum Opidum (Neoportus,

Novus Portus), in 1163 verleend door **Filips van de Elzas**, graaf van Vlaanderen. De toekenning van een Stadskeure betekende voor Nieuwpoort een volledige autonomie op bestuurlijk, fiscaal en juridisch vlak. Deze Keure is het bewijs van het belang van Nieuwpoort door de eeuwen heen.

De eigenheid van Nieuwpoort werd nog duidelijker benadrukt in een keure van dezelfde graaf Filips van de Elzas, vijf jaar later (1168).

Alle de burgers van Sandeshoved zijn voortaan ontslagen om overal in dit graafschap Vlaanderen ook maar iets te moeten betalen – ten eeuwigen dage - bij verschillende 'overgangen' (bruggen, poorten, water-loop-doorgangen). Geen enkele andere overeenkomst mag dit beletten.

15. JEANNE PANNE

foto: Paul de Coninck

De kunstenaar: ANTON NAJLEPSZY

Het bas-reliëf is op de klapdeur van het infokantoor toerisme in het Stadhuis terug te vinden.

Beeldhouwer-kunstkoperdrijver **Anton NAJLEPSZY** werd op 11 oktober 1928 uit Poolse ouders in Genk geboren.

Als grote bewonderaar van de Engelse beeldhouwer Henri Moore veroverde **Anton Najlepszy** een techniek en ontwikkelde hij een stijl die velen hem

benijden mogen. Van beroep destijds hoogdruk-lasser, bekende hij zich als kunstenaar spontaan voor de kopermaterie, die hij zonder meer fascinerend noemt en waarin de donkere slag van de hamer een speelse gloeiing tovert. De techniek die hij toepast is enig in ons land. Dat zijn stijl in de loop der voorbije jaren evolueerde, ligt voor de hand. Figuratief of abstract, religieus of profaan, op elke nieuwe tentoonstelling erkennen we in hem een kunstenaar van formaat, die leeft door en voor zijn werk.

Bron: www.hasel.be

16. JEANNE PANNE

foto: Etienne Heyde

De kunstenaar:
PIERRE-PAUL KETERS
(° 1932)

De sculptuur stelt de legendarische heks Jeanne Panne voor. In de lasconstructie herken je de op een bezemsteel gezeten en met punthoed getooide "tovervrouw" die door de halve cirkel van een maansikkel vliegt. Het Nieuwpoortse tweede Jeanne Pannebeeld staat achter de balie in de toeristische dienst van de heksenstad.

De kunstenaar, die al nationale en internationale ereprijzen in de wacht sleepte, werkt met

geoxideerd staal, chroom, koper en messing. Zijn sculpturen hebben soms een speciale bruine kleur, als gevolg van een versneld oxidatie proces. Alle werken bestaan uit een aaneenschakeling van losse (machine) onderdelen, ringen, stukjes ketting of draad, ijzersplinters, brokstukken van staven, veren, stalen borstels, te veel om op te noemen.

Samen met de esthetiek, de verbeelding, fantasie en het vereiste totale vrijheidsgevoel, betekent die stielkennis de belangrijkste component van kunst.

Bron: dagblad het volk 24-25-26 december 1993.

Onze - Lieve - Vrouwekerk

17. KAREL-ROMAAN BERQUIN

foto's: Friede Lox

De kunstenaar: BART STEENKISTE

Het borstbeeld werd gemaakt door kunstenaar **Bart STEENKISTE** en dateert uit 1994. Het beeld staat aan de voet van de beiaardtoren, vlak bij het huis waar Karel-Romaan Berquin altijd gewoond heeft. Vroeger was de horlogewinkel "Berquin" er gevestigd, met een groot uurwerk aan de gevel. De zaak werd na zijn dood verdergezet door zijn zoon Paul en later door zijn kleinzoon Karel.

Bart Steenkiste studeerde aan de Koninklijke Academie voor Schone kunsten in Gent in 1980. Hij woont en werkt in Lampernisse.

Karel-Romaan Berquin was een heel belangrijke historicus voor Nieuwpoort. Hij was een groot voorstander van het oprichten van een "**Museum van geschiedenis en folklore**" in de Stadshallen.

18.DE AREND

foto: Paul de Coninck

Dit beeld prijkt sinds 1996 op een stenen sokkel in het gazon tegenover het hoofdportaal van de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

Het bronzen kunstwerk werd in 1996 gemaakt voor de Nieuwpoortse openluchttentoonstelling Kunst rond de Torens.

Het beeld stelt een arend voor die klaar staat om weg te vliegen naar zijn nest. De enorme vleugels, met een spanwijdte van 3,5 m,

suggereren draag- en slagkracht en komen tegelijk toch zo elegant en licht over. Het beeld roept een Icarisch gevoel op.

Leo Camps heeft een opvallend eigen stijl. Hij maakt plaatjes van brons door vloeibaar brons op een vuurvaste ondergrond te gieten. Het resultaat is een grillig gevormde plaat brons, die vervolgens in de juiste driedimensionale vorm wordt geklopt. De plaatjes worden tot een beeld aaneengelast. Door deze manier van werken is het hem mogelijk om heel luchtige beelden te maken, letterlijk en figuurlijk; de beelden zijn niet log en massief. En belangrijker, door de vele openingen in de huid ademen de beelden als het ware vrijheid en openheid in (en uit).

De kunstenaar: LEO CAMPS

De Limburger, **Leo CAMPS**, woont en werkt in Ellikom, deelgemeente van Meeuwen-Gruitrode.

De beeldhouwer, gespecialiseerd in bronzen smeedwerk, is al meer dan 25 jaar actief als kunstenaar. Zijn werk is intussen in heel Vlaanderen en ook in het buitenland terug te vinden.

De beeldhouwer haalt de idee voor zijn sculpturen uit zijn directe omgeving. Het zijn kleine fragmenten die hij dagelijks ziet, ontmoet, beleeft of verdringt en die dan een uitweg vinden via een beeldentaal waarmee hij zijn eigen 'ik' kenbaar maakt. Elk werk krijgt een stukje van dat 'ik' mee. Elk beeld krijgt op die manier zijn levensadem en drie basistrekken van zijn werk: emotie, kracht en eenvoud.

Zijn woning staat te midden van een 3 ha groot bos: Het Boenderbos. Met de opening van een beeldentuin waarin honderdvijftig kunstwerken van veelbelovende kunstenaars geëxposeerd staan, realiseerde hij nog een droom die al jaren sluimerde. De meeste zijn ruimtelijke werken in brons, natuursteen, koper, hout, polyester en staal.

Bron: Friede Lox

19. OORLOGSMONUMENT

foto's: Friede Lox

De kunstenaar: PIETER-JAN BRAECKE

Het beeld staat in het plantsoen op de hoek van de Willem De Roolaan en de Onze-Lieve-Vrouwstraat. Dit is een herdenkingsteken voor de militaire en de burgerlijke slachtoffers van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.

In de volksmond gekend als "Treze Blèters".